

עלון דברי חיים לחג השבועות

הלימוד בליל שבועות – להרבות הצמאון לתורה

כתב השפת אמת: הלימוד בליל שבועות, להראות חביבות התורה. דהנה, כל חמדת עולם הזה בא מתוך הרעבון, ולפי רוב הרגילות מתמעט האהבה, והמרעב עצמו אוכל לתיאבון. לא כן, התורה, כל מה שעוסקים בה ביותר מתרבה אהבה וחמדת התורה, ועל ידי עסק התורה בליל שבועות נתרבה הצמאון אל התורה.

וכתיב (ישעיה נה, א) "כל צמא לכו למים", כמו שכתוב במדרש (בר"ר, צ"ו, ג') שנמשלו ישראל לדגי הים שגדלים במים, ופותחים פיהם לכל טיפה של מים כאילו לא טעמו מים. כן בני ישראל העוסקים תמיד בתורה, חביב עליהם כל אות מהתורה, כאילו לא טעמו דברי תורה מעולם".

השפת אמת [אוצרות התורה]

"וְעַתָּה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי וְשִׁמְרֶתֶם אֶת בְּרִיתִי וְהֵייתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ" (וי"ט, ה')

כתוב בתורה קודם מעמד הר סיני – "והייתם לי סגולה מכל העמים" (שמות י"ט, ה'), פירש רש"י, אוצר חביב, מלשון וסגלת מלכים, כלי יקר ואבנים טובות שהמלכים גוזזים אותם.

כתב השל"ה: יש הרבה עניינים ידועים בנסיון עימנו, אבל נעלם סיבתו כגון אבן השואבת (מגנט – aimant) יודעים שכן הוא, אבל אין יודעים הסיבה. וכן צחוק האדם כשממשמשים באיזה מקום בגופו והוא צוחק, זה יודעים בנסיון, אך נעלם הסיבה, דבר זה נקרא – "סגולה", כי מסוגל כן אבל נעלם הסיבה.

כן הענין בשכר ועונש, נודע ונתברר לנו כי פעולת המצוות וכוונתם, גורמים יחוד ה' המלך הכבוד, ובהתברך ה', אז יושפע שפע ברכות בכל העולם, ושכר מצוה היא רוחנית המצוה בעצמה, וכן בעבירה, אבל היא "סגולה".

ואפשר שעל זה רומז הפסוק "והייתם לי סגולה", לי פירושו לשמי. כלומר מה שאתם מתקנים שמי הגדול במעשיכם הטובים זה "סגולה", כי אין עצם הענין מובן לכם, אבל הוא אמת ואמונה עדות ה' נאמנה [י"ד של"ה].

מעין זה פירש האור החיים הקדוש, עיין בדבריו. הרי לנו שהמצוות נקראות "סגולה". כי סגולתם לפעול פעולות נפלאות אשר אין ניתן להשיג אותם בשכל אנושי.

אוצרות התורה

"וְעַתָּה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי וְשִׁמְרֶתֶם אֶת בְּרִיתִי וְהֵייתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ" (וי"ט, ה')

וברש"י: ועתה – אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות.

אמר רבי אהרן קוטלר זצ"ל, בנוהג שבעולם האדם משווה ממעט להרבה, מההתחלה להמשך, כגון אדם שקשה לו להרים

משא של 20 ק"ג, עושה קל וחומר ואומר, אם משא כזה איני יכול להרים, כל שכן שלא אוכל להרים משא של 50 או 100 ק"ג. מי שנכנס למי הים וכבר בתחילת הדרך אינו יכול לשחות, עושה קל וחומר בעצמו אם כך הוא בתחילת הדרך, כל שכן בהמשך, אבל ברוחניות אינו כן, אל יאמר האדם אם מצוה אחת קשה לקיימה, כל שכן את כל התורה כולה, ואם בזמן המועט שלומד קשה לו, קל וחומר אם ילמד כמה שעות. לא ברוחניות אין הדבר כן אלא להיפך – רק ההתחלות קשות אבל ההמשך ערב ומתוק – "מכאן ואילך יעקב לכם", ככל שרחוקים מהתורה והקדושה המעט קשה יותר, אולם ככל שמתקרבים יותר לעבודת ה' קל יותר.

וכן כתוב ב"מדרש שמואל" (אבות פ"ד מ"ב) וז"ל: אפשר שיאמר האדם מי אני שאוכל לכבוש וללכוד עיר ומגדל וראשו בשמים [דהיינו לכבוש את היצר] ויתייאש האדם מלהילחם עמו, לכן אמר התנא שהוא דבר קל עד מאד לכבושו, וזה במה שתהיה זהיר בהתחלה כי ההתחלה יותר מחצי הכל, ולכן בהתחלות תהיה רץ למצוה קלה... ואח"כ הכל נעשה ונגמר מאליו, לפי שמצוה גוררת מצוה.

וכה כתב הגה"צ ר' חיים מוולוז'ין זצ"ל (כתר ראש אות ע"א): אמר רבינו [הגר"א] דבר מנוסה, כשישכים אדם בבוקר ויקבל עליו ביום שהוא עול תורה באמת ובלב תמים, היינו שיגמור בלבו שלא ישמע לשום דבר ולא יבטלנו שום טרדא – אז יסורו ממנו הביטולים, ובוודאי יצליח ביום ההוא בתורה, וכפי תוקף קבלת עול התורה בבוקר, וכפי חיזוק ההסכמה, כן יעזרהו ה' ביום ביום, וכן יסורו הטרדות ממנו עכ"ד.

אוצרות התורה

"וְהַגְבַּלְתָּ אֶת הָעָם סָבִיב לְאֹמֶר הַשְּׁמָרוּ לָכֶם עֲלֹת בְּהָר וְגַע בְּקִצְהוּ כָּל הַנֶּגַע בְּהָר מוֹת יוֹמָת: לֹא תִגַּע בּוֹ יָד כִּי סָקוֹל יִסְקַל אוֹ יִירָה יִירָה אִם בְּהֶמָּה אִם אִישׁ לֹא יִחִיָּה בְּמִשְׁךְ הַיָּבֵל הַזֶּה יַעֲלוּ בְּהָר" (שמות י"ט, י"ב – י"ג)

ביארו הראשונים [ראב"ע, הרשב"ם והחזקוני] אסור לעלות להר סיני, וכל העולה בהר לא תגע בו יד להורידו משם, אלא יסקלוהו מרחוק או יורוהו בחצים. ויונתן בו עוזיאל פירש שימות מן השמים, סקול יסקל – באבני ברד, או יירה יירה – בחיצים של אש.

צריך להתבונן, מדוע הקפידה התורה כל כך בענין זה? פירש השפת אמת: כאן רמזה התורה לא לפרוץ ולעלות מעבר למדרגתו ולהשיג שאין בתחמומו. ואם יעשה כן – אז "ירה יירה" – בכפל לשון, כלומר לא די שלמדריגה הרמה לא יגיע, אלא גם מה שבידו יינטל ממנו. על דרך שהיה באחד מארבעה שהצוין במרכבה ונפגע, ואחד מת [חגיגה יד], ועל כך אמר החכם "דְּבַשׁ מִצָּאָתָא אֶכֶל דִּיךָ פֶּן תִּשְׁפָּעוּ וְהִקְאָתוּ" (משלי כה, ט"ז).

וכן פירש המלבי"ם: "בזה רמז ג"כ שלא יהרוס אדם להעפיל לעלות הר העינין בעניני האלהות שהם למעלה מהשגתו, כי יש לשכל האנושי ולכחותיו גבול ששם יעמוד ולא יעבור הגבול, וכמו שהיה בארבעה שנכנסו לפרדס שאחד עלה בהר והציץ ונפגע ואחד מת, כי לא יכול לסבול האור הגדול, כמי שיטריח עיניו לראות באור השמש שיכהו עיניו, או היטריח שכלו על דבר שלמעלה מהשגתו שימצא פגע או בטול לגמרי או שיצא לתרבות רעה, וזה נמשל מ"ש כל הנוגע בהר מות יומת". [...]

סיפר הרב גדליה קניג זצ"ל, שהכיר יהודי אחד אשר בכל יום בעת הנחת תפילין, עלו לו במוחו ספיקות בכשרות התפילין שהוא עומד להניח, החל מהריבוע והפרודות, ואח"כ מהגידים והרצועות, ועיבוד העורות וצורת האותיות וכו' וכו'... והספיקות הללו לא הזניחוהו כל עת שהתפילין היו עליו, והטרידוהו עד למאד, והדבר נמשך זמן רב בכל יום ויום, והעצבות והיגון התגברו עליו, עד שביום מימים הפסיק מלהניח תפילין רח"ל. מי הוא זה שהכניס לו את כל הספיקות והשאלות בכשרות התפילין, אין ספק כי זו עצת היצר הרע כדי להפילו.

אוצרות התורה

אהבת התורה – חזרה ללא הרף

באחת משיחותיו של מרן הגאון רבי אייזיק שר זצ"ל בחג השבועות, הפליג נשגבות במעלת מעלת עסק התורה. בתוך דבריו אמר משל נפלא – בן מלך הוצרך להרחיק נדוד, הרחק ממחוז מושב אביו המלך ובית מלכותו, ובין מקום מושבו לבין חצר בית המלך היה מרחק נסיעה של שלשה חדשים. לימים כתב לו המלך מכתב געגועים ותכנון רצוף אהבת אב לבן, ושלחו על ידי ציר נאמן לבנו. למקץ שלש חדשים הגיע המכתב לבן מלך. אין לשער ואין לתאר כמה שמחה אושר וגיל נתמלא בן המלך לקרוא את מכתב אביו המלך, וכל פעם שהוא עובר ושב על מכתב אביו אין ערוך לשמחת לבבו למקרא הדברים.

על התורה הקדושה כתוב "זהמכתב מכתב אלוקים הוא", הגם שעברו מזמן מתן תורתנו אלפי שנים, מכל מקום שמחת בן המלך הוא בשעה שקורא את מכתב המלך, וכל רגע ורגע שחזור על המכתב, הרי מתמלאים שמחה עד אין לשער... ["מרבה חיים"].

הרי לנו שחזרה על לימוד התורה, סימן מובהק על אהבת התורה!

אוצרות התורה

למגילת רות

"וַיִּרְחֶצֶת וְסָכָת וְשָׁמַת שְׁמִלְתִּי עָלַי וַיִּרְדְּתִי וַיִּרְדֶּת הַגֵּרִין אֶל תְּנֻדָּעִי לְאִישׁ עַד פִּלְתּוֹ לְאָכֹל וּלְשִׁתּוֹת: וַיְהִי בְשָׁבְבוֹ וַיִּדְעֶת אֶת הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֵּב שָׁם וּבָאת וְגִלִּית מְדַגְלָתִי וּשְׁכַבְתִּי וְשָׁכַבְתִּי וְהוּא יִגִּיד לִי אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂינִי" [ג', ג'-ד']

הדבר תמוה מאד, איך נתנה לה עצה כזו שהיא היפך הצניעות ממש, וכי לא היתה יכולה לסדר לה את הענין באופן אחר?

ואולי יש לומר שידעה נעמי ברוח הקודש שיצא מלך המשיח מהשידוך הזה של בועז ורות, ואמנם היה צורך בכאן לתקן מקודם את הפגם שהיה נדבק באותו גזע של בני פרץ, והוא שנולדו ממעשה מגונה של ביאה על הקדשה בדרך, שבשעה שבא יהודה על תמר כתיב וַיֵּשֶׁב לֵיָּהּ, ט"ז "ויחשבה לזונה", ובודאי שהיה זה נחשב לדבר מגונה לבוא על הקדשה, וראייה לדבר ממה שלא לקח עמו יהודה את כספו, הרי שלא עלה על דעתו לעשות דבר כזה, וגם אחר כך אמר וְשֵׁם פְּסוֹק כִּי־ג "פן נהיה לבזו", שהיה בזה ענין של בזיון. וגם משמע ממה שאמרו אנשי המקום וְשֵׁם פְּסוֹק כִּי־ב "לא היתה בזה קדשה", שהיה דבר זה נחשב לפגם בעיני אנשי העיר אם היו מניחים לקדשה לעמוד שם. ומה שבא עליה יהודה היה רק משום שמלאך הממונה על תאוה בא ודחפו עליה, כמבואר בדברי חז"ל ובראשית רבה פרשה פ"ה, ח"ג. ועל כל פנים נשאר כאן פגם על המשפחה במה שנולדו על ידי מעשה הנראה מגונה.

ולתקן זה הפגם שלחה נעמי את רות לבועז באמצע הלילה לשכב אצלו ולגלות מרגלותיו, ונעשה בשרו כראשי לפתות כדברי חז"ל וסנהדרין י"ט, אבל כבש את יצרו ולא בא עליה בלי חופה וקידושין, ונעשה על ידי זה תיקון גדול למעשה יהודה ותמר, ואז היו ראויים שיצא מחלציהם מלך המשיח.

מעין בית השואבה

סיפור לחג

מסופר על הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, ראש ישיבת "באר יעקב", כאשר היה כבר בן שמונים ושש שנה, ישב בחדרו בשעות האחרונות של ערב יום הכיפורים, ועשה כמנהגו מידי שנה, ספר "שערי תשובה" לרבינו יונה, פתוח למולו, והוא לומד את כולו כשהוא מתמוגג בבכי. באותה שעה היו תלמידים מטפסים על חלונות החדר, בכדי לראות את המחזה נורא ההוד.

באותה שנה כבר לא יכלו עוד לעצור, ואחד מבני ניגש אליו בשאלה המתבקשת: אבא, וכי עד כדי כך? מה הם החטאים שבגינם הינך כה בוכה?

תשובה נוראה השיב לו רבי משה שמואל זצ"ל, ותשובתו שהתפרסמה אצל תלמידיו בתוך דקות, הביאה להרהורי תשובה מחודשים, בטרם התקדש היום הקדוש, וכה היו דבריו: "ישנם זמנים ומקומות בהם אסור להרהר בדברי תורה, ואז אני נוטל חומר קריאה שאינו קדוש. מי יודע אולי קרה שאני קראתי דקות נוספות, מעבר למתבקש, ומבטל הנני מדברי תורה"!!

אוצרות התורה

חג שמח!

יוצא לאור לרפואה שלימה מרת רוזה ורדה בת רינה שתח' לכל ענייני העלון נא לפנות במייל ל:

kosssover@gmail.com